

"Jag efterlyser en kontrollinstans som får kritisera undermåliga barnavårdsutredningar"

Publicerad 2012-08-30 12:02

Martin Söderstam

DEBATT - av Martin Söderstam

En barnavårdsutredning genomförs av socialtjänsten för att utreda om åtgärder behöver genomföras i syfte att skydda ett minderårigt barn. En sådan utredning kan leda till myndighetsutövning som för de berörda kan innebära mycket drastiska åtgärder. Av den anledningen är det viktigt att de av socialnämnden inhämtade uppgifterna är korrekta och sakliga och att utredningen håller en hög kvalitet. Om beslutsunderlaget brister i kvalitet föreligger en risk att fel beslut fattas.

I regeringsformen står att förvaltningsmyndigheter och andra som fullgör offentliga förvaltningsuppgifter skall iaktta saklighet och opartiskhet i sin verksamhet. Enligt socialtjänstlagen ska socialnämnden inleda utredning av vad som genom anmälan eller på annat sätt har kommit till nämndens kännedom och som kan föranleda åtgärd av nämnden. En sådan utredning, en så kallad barnavårdsutredning, kan leda till ingripande insatser från det allmännas sida. De personer som är föremål för utredningen har rätt att kräva att den genomförs på ett sakligt och opartiskt sätt.

Inte sällan ser man i barnavårdsutredningar påståenden som; "pappan uppvisar sidor som lättkränkhet och har lätt för att bli irriterad" eller "mamman lägger hela skulden utanför sig själv". Sällan anges i vilken situation pappan eller mamman har uppvisat dessa sidor.

För att en uppgift skall anses vara sakligt värdefull måste den situation, som uppgiften har sitt ursprung i, preciseras (Bo Edvardsson, *Utredares tankefel i barnavårdsutredningar drabbar barn, föräldrar och samhälle*, 2011). Ibland kanske det inte går att precisera någon specifik situationen mer än att föräldern har varit irriterad i mötet med en socialsekreterare.

Socialsekreteraren kan få en känsla av att föräldern ofta är irriterad. Det är möjligt att känslan överensstämmer med verkligheten och att förälderns förmåga att lätt bli irriterad påverkar barnet negativt. Men känslan kan också vara godtycklig och subjektiv. Om man inte kan få fram rimligt säkerställda uppgifter som tyder på att känslan är berättigad skall uppgiften inte läggas till grund för bedömningen. I en sådan situation har man valet att utreda frågan vidare genom att inhämta ytterligare upplysningar, men att påstå att uppgiften är säkerställd och att ge den stor vikt i bedömningen är inte acceptabelt.

Lagen anger, dock inte i detalj, hur en barnavårdsutredning skall genomföras och vilka upplysningar som skall inhämtas. Av lagen följer att insatser inom socialtjänsten skall vara av god kvalitet och att utredningar skall genomföras av personer med lämplig utbildning och erfarenhet. Socialstyrelsen har också utfärdat föreskrifter och allmänna råd om handläggning av ärenden som rör barn och unga. I sina föreskrifter skriver Socialstyrelsen att uppgifter till utredningen bör hämtas in på ett strukturerat sätt, utifrån kunskap och beprövad erfarenhet och man anger också vikten av att handläggarna har ett professionellt förhållningssätt för att kunna vara sakliga, opartiska och nyanserade i sin bedömning.

Däremot anger varken lagen eller socialstyrelsens föreskrifter vilka uppgifter som skall inhämtas under en utredning och hur dessa skall inhämtas. Om kvaliteten på de insamlade uppgifterna brister kommer även helhetsbedömningen att uppvisa brister. På vilka sätt kan det garanteras att de uppgifter som samlas in är rimligt säkerställda?

Många kommuner genomför idag barnavårdsutredningar i enlighet med den så kallade BBIC-teorin (Barns Behov i Centrum). Tanken med BBIC är att socialtjänsten, genom en serie formulär, under handläggningen skall uppfylla kravet på en kvalitetssäker verksamhet. Hedlund och Lovén konstaterar dock i sitt examensarbete från 2008 – *Kritisk granskning av BBIC:s teori och av barnavårdsutredningar med respektive utan BBIC* – att det inte har skett någon förbättring av barnavårdsutredningars saklighet sedan BBIC:s införande den första september 2006.

Jag efterlyser en kontrollinstans som har befogenhet att uttala kritik mot undermåliga barnavårdsutredningar. Enligt Agneta Krantz, som arbetar på en av Socialstyrelsens tillsynsenheter, sker ingen systematisk kontroll av barnavårdsutredningars kvalitet. Socialstyrelsen genomför i huvudsak kontroller utifrån de klagomål som kommer in och på uppdrag av Regeringen. Jag har pratat med chefer och/eller inspektörer på samtliga av Socialstyrelsens fem tillsynsenheter och alla har uppgett att Socialstyrelsen inte utför någon rutinmässig kontroll av de barnavårdsutredningar som socialtjänsten producerar.

Om socialstyrelsen skulle börja genomföra systematiska och rutinmässiga kontroller skulle det rimligtvis sätta press på socialtjänstens handläggare att producera kvalitativa utredningar. Om ett bristfälligt handläggningsarbete i en barnavårdsutredning inte, när så påkallat, blir föremål för någon kritik från Socialstyrelsen är risken stor att tillvägagångssättet i handläggningen lever kvar i verksamheten och förs vidare till andra och kanske nya handläggare. Denna smittoeffekt kan i sin tur leda till att möjligheterna till kvalitetssäkring försämras.

Jag efterlyser även att Socialstyrelsen i större utsträckning gör socialtjänstens handläggare uppmärksamma på vikten av sakliga utredningar, genom att ta in en bestämmelse om att uppgifter som ligger till grund för ett beslut skall vara rimligt säkerställda. Det borde göras tydligare i Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd att vaga och oprecisa uppgifter inte ska tas med i beslutsunderlaget och att socialsekreterare i sitt arbete har att ägna sig åt källkritiska överväganden.

Däremot är min uppfattning att en detaljreglering i lag och på föreskriftsnivå, om hur en utredning skall genomföras och vilka uppgifter som skall inhämtas och på vilket sätt de skall inhämtas, inte skulle bidra till mer kvalitativa utredningar.

Socialsekreterare som genomför barnavårdsutredningar har till uppgift att hantera komplexa sociala problem och göra kvalificerade bedömningar i varje enskilt ärende. För att stärka kvaliteten i dagens barnavårdsutredningar krävs en större medvetenhet hos handläggarna om vikten av saklighet och opartiskhet i utredningsarbetet.

Jag är övertygad om att de flesta av landets socialtjänster besitter en stor kompetens, och rutinmässiga kontroller av socialstyrelsen skulle förmodligen leda till att denna kompetens börjar utnyttjas i större utsträckning genom att socialtjänstens handläggare blir mer måna om att producera kvalitativa utredningar.

Martin Söderstam studerar juridik vid Uppsala universitet och är trainee på Juristdomänen, Advokatfirman Endsjö AB

[red@dagensjuridik.se \(mailto:red@dagensjuridik.se\)](mailto:red@dagensjuridik.se)

15 comments

Ω

Diana tors, 2012-08-30 13:22

Du tar upp en jätte viktig fråga och ett sätter ljus på ett område och arbetssätt som borde kontrolleras mycket bättre. Många människor och barn har fått känna på konsekvenser av dåliga utredningar.

Hoppas Någon orkar driva det vidare.

[besvara \(/comment/reply/30056/5605\)](#)

[Anmäl som opassande \(http://www.dagensjuridik.se/flag/flag/abuse/5605?destination=node%2F30056&token=193e87c164c0f7f21ccf44178b81bf7b&has_is=1\)](http://www.dagensjuridik.se/flag/flag/abuse/5605?destination=node%2F30056&token=193e87c164c0f7f21ccf44178b81bf7b&has_is=1)

Ω

Mats Larsson tors, 2012-08-30 15:20

Bo Edvardsson professor i utredningsmetodik förspråkar detsamma, ett filter för att grundlagens krav på saklighet ska prägla de utredningar som når förvaltningsrätterna. Förvaltningsrätterna utgår som regel naivt nog ifrån att dom är sakliga. Som tilläg ser jag det lämpligt att barnets ombud kan arbeta i nära samarbete och med stor insyn mot en sådan instans.

[besvara \(/comment/reply/30056/5608\)](#)

[Anmäl som opassande \(http://www.dagensjuridik.se/flag/flag/abuse/5608?destination=node%2F30056&token=04d5819062dc1d329701d4756b5fb7dd&has_is=1\)](http://www.dagensjuridik.se/flag/flag/abuse/5608?destination=node%2F30056&token=04d5819062dc1d329701d4756b5fb7dd&has_is=1)

Ω

ingalill elenius-öhman tors, 2012-08-30 16:36

Har själv kämpat tillbaka vårt barnbarn som varit huvudperson i socialsekteterarnas förljugna och färgade rapporter. Det ledde till att han tvångsomhändertogs på felaktiga grunder under ett år. Från det han var 1,5 till han var 2,5 år. Alltså under barnets viktigaste år. Dessutom utan att fråga nätverket om släktplacering. Det mest tragiska i detta är att den tilltro på rättsväsendet man hade hsr fått sig en rejäl törn då domare och nämndemän utgår från att soc gjort en rejäl granskning. Vilket de inte hade gjort. Vilket vi påvisade men domare tittade nonchalant på klockan för att vi skulle fatta oss kort. Och så handlar allt om ett litet barns framtid. Fy så hemskt!! Var finns kunskapen och empatin????/ Farmor

[besvara \(/comment/reply/30056/5612\)](#)

[Anmäl som opassande \(http://www.dagensjuridik.se/flag/flag/abuse/5612?destination=node%2F30056&token=9552a82d81f2ce2de9ccc463cce5a73e&has_is=1\)](http://www.dagensjuridik.se/flag/flag/abuse/5612?destination=node%2F30056&token=9552a82d81f2ce2de9ccc463cce5a73e&has_is=1)

Ω

Peter T Bohman tors, 2012-08-30 17:16

Martin!

Det du beskriver är defacto det som drabbar många föräldrar idag. Att ha en dålig dag eller att, gud förbjude, bli sjuk och avboka ett möte med soc uppförstoras i utredarens ögon till att man som förälder struntar i sitt/sina barn. Att ständigt vara på sin vakt och vakta sin tunga och sitt kroppsspråk skulle inte behövas om det fanns en garanti för att eventuella felskrivningar/tolkningar eller antaganden gick att ändra på eller justera.

Anser även att det är dags att införa ett tjänstemannaansvar så att även socialsekreterare/utredare blir åtkomliga ur rättslig synvinkel. Nu kan de säga eller skriva vad som helst utan att riskera rättsliga påföljder. De har idag ett carte blanc att behandla föräldrar och barn allt efter sitt eget godtycke och har enligt min uppfattning diplomatisk immunitet. Om du skrivit något kränkande i denna artikel hade den kränkta parten haft möjlighet att anmäla och få saken prövad rättsligt. Gör jag fel på jobbet får jag negativa konsekvenser av mitt handlande. Vid direkt tjänstefel kan jag bli avskedad. Detta bör gälla även socialsekreterare/utredare. Man skall inte behöva anmäla till Socialstyrelsen utan kunna anmäla den faktiska person man anser gjort ett tjänstefel. Detta utan att vara rädd för reprimander. Rättvisa kan inte skapas med annat än att tjänstemannaansvar införes.

Eller är Sverige ett av de få västländer där tjänstemännen fortfarande står över lag, folkrätt och barnkonvention?

[besvara \(/comment/reply/30056/5616\)](#)

[Anmäl som opassande \(http://www.dagensjuridik.se/flag/flag/abuse/5616?destination=node%2F30056&token=bf32d76d7c7497e5438e9e96e479ca13&has_is=1\)](http://www.dagensjuridik.se/flag/flag/abuse/5616?destination=node%2F30056&token=bf32d76d7c7497e5438e9e96e479ca13&has_is=1)

Ω

Carola tors, 2012-08-30 17:33

Framförallt borde de som utför utredningarna ha bättre utbildning i psykologi och psykiatri. Dels för att kunna genomsöka föräldrar med personlighetsstörningar och dels för att kunna förstå barnens situation.

[besvara \(/comment/reply/30056/5617\)](#)

[Anmäl som opassande \(http://www.dagensjuridik.se/flag/flag/abuse/5617?destination=node%2F30056&token=2a3f3709a35c7b2bbdf5672e7394f56&has_is=1\)](http://www.dagensjuridik.se/flag/flag/abuse/5617?destination=node%2F30056&token=2a3f3709a35c7b2bbdf5672e7394f56&has_is=1)

Ω

Peter T Bohman tors, 2012-08-30 18:07

Carola.

Så du menar att personer med personlighetsstörningar som tex ADHD/ADD etc inte är lämpliga som föräldrar? Utveckla din tankegång. Även en fullt frisk människa kan manipulera och kan också behöva genomsådas. Idag är ju varje utredare psykolog/psykiatriker i spe med allt vad detta innebär. Fullt friska människor blir i deras ögon till

dreglande otillräkneliga består pga felaktigt tolkade signaler eller pga något så trivialt som att personkemin inte stämmer. Därför bör det vara straffbart att utföra en utredning av detta slag på ett felaktigt sätt. Att tolka signaler och att utifrån dessa skapa en sanning är inte på något vis det sanna. Att basera det man påstår med relevanta bevisbara fakta borde vara en självklarhet och är det till största delen i vårt rättssystem. När det gäller barnutredningar ställs allt detta åt sidan. En förälder, på förhand och enväldigt utdömd av en ensam handläggares egna tyckanden och tänkande har för all framtid det som handläggaren skrev att kämpa emot oavsett hur fel det än är. Handläggaren har inget ansvar och går fri oavsett vad hon/han gör. Är det rätt? Mot barnen/t, föräldrarna? Att en enda människas felaktiga tolkning skall få livslånga konsekvenser för barn/förälder utan att någon hålls ansvarig?

Förstår inte varför någon av alla våra TV kanaler inte tar upp denna problematik?

Snacka om reality show!

[besvara \(/comment/reply/30056/5618\)](#)

Anmäl som opassande (http://www.dagensjuridik.se/flag/flag/abuse/5618?destination=node%2F30056&token=7bd2cf379b6ead3b2628544e5c2fc9c7&has_is=1)

Ω

Ninjia Starwars tors, 2012-08-30 19:50

Värsta kommunen av alla i alla avseenden är Marks kommun.

Det är nog enda kommunen som figurerat i uppdrag granskning tre gånger!!! (Minns ni sk fosterhemsbarnen, de har ännu inte fått komma hem pga dessa tjänstemän i Marks kommun).

Sedan har de ett över 40 miljoner stort underskott skapat av en maktfullkomlig Kristdemokrat, Hermansson som inte ens hans egna allians vill ha kvar och försökt avsätta.

Nu styrs kommunen av kommunchefens polare som är pensionär och till sin egna enskilda firm inkasserar 50 000 kr/månad i arvode exklusive moms och andra kringersättningar till Brixen.

Jo, kommunen har sökt annan socialchef men de tackar nej, så Brixen, Trixen kan sitta kvar och inkassera.

Jo, detta är kommunen med inhyrda superkonsulter som JO-anmälde sin uppdragsgivare, dvs Marks kommuns socialförvaltning.

Just det, ingen av superkonsulterna ha upphandlats enligt lagen om offentlig upphandling - ja, alla tröskelvärden har passerats, nu ligger denna förvaltning i lilla kommunen mera än 40 miljoner back.

Socialstyrelsen? Ja, den har i omgångar gett hela förvaltningen (inte enskilda ärenden) kritik som allfall omfattar ca 30-40 sidor.

Vad ska hända när granskning av utredningar upptäcker det vi alla redan vet?

När återinförs tjänstemansansvaret? Det måste bli olagligt att förstöra människors liv!

[besvara \(/comment/reply/30056/5628\)](#) Anmäl som opassande

Ω

Lars Andersson tors, 2012-08-30 19:56

ADHD/ADD tillför väl inte gruppen personlighetsstörningar utan är neuropsykiatriska funktionsnedsättningar? Däremot är borderline respektive narcissism typiska personlighetsstörningar med manipulativa drag. Det finns en överrepresentation av dessa parter just i de fall som barnavårdsutreds (och i andra tvister). Dessa föräldrar kan med lätthet dupera vilken socialsekreterare och jurist som helst. Priset är att de kan ställa till ett helvete för sina barn och den andre föräldern. Egna behov går före allt och hänsynslösheten på sikt är total.

[besvara \(/comment/reply/30056/5629\)](#)

Anmäl som opassande (http://www.dagensjuridik.se/flag/flag/abuse/5629?destination=node%2F30056&token=9d256d21687ce14e968c35fc980707b&has_is=1)

Ω

rudmark lör, 2012-09-01 00:05

"Däremot är borderline respektive narcissism typiska personlighetsstörningar med manipulativa drag"

Narcissism är inte erkänd som ngn personlighetsstörning i dag. Old school s.a.s.

[besvara \(/comment/reply/30056/5678\)](#)

Anmäl som opassande (http://www.dagensjuridik.se/flag/flag/abuse/5678?destination=node%2F30056&token=7b6e1dc9a9dbd0e9ef5ced861458d414&has_is=1)

Ω

rudmark lör, 2012-09-01 00:06

"Däremot är borderline respektive narcissism typiska personlighetsstörningar med manipulativa drag"

Narcissism är inte erkänd som ngn personlighetsstörning i dag. Old school s.a.s.

[besvara \(/comment/reply/30056/5679\)](#)

Anmäl som opassande (http://www.dagensjuridik.se/flag/flag/abuse/5679?destination=node%2F30056&token=b5b51ed9109103bb35c6c632157a52d5&has_is=1)

Ω

Carola tors, 2012-08-30 20:53

Precis den gruppen som Lars pekar på menade jag. Min man kämpar på för sina barn och det är den 7 utredningen på samma mmm där skolan har anmält till soc att barnen far illa. Nu har hon flyttat 18 gånger med barnen så alla utredningar blivit nerlagda i nya kommunen. Detta verkar vara ett stort problem. Dessutom är vi inne på den 8 handläggaren på 15 månader. Insatsen har varit trepartsamtal som inte lett till någonting. Samtalen överhörs av en psykolog som inte ensför protokoll så ord står mot ord, den ende som är tyst är psykologen. Mamman har nekat ett av barnen inläggning med utredning på bup, det blev till slut en utredning i öppen regi. Allt mitt framför näsan på soc.

De andra barnen hon har med andra fäder har varit under utredning de också, men vad hjälper det när de som utreder inte har tillräcklig utbildning på det de gör.

[besvara \(/comment/reply/30056/5631\)](#)

[Anmäl som opassande \(http://www.dagensjuridik.se/flag/flag/abuse/5631?destination=node%2F30056&token=1dc51045e74f41aad263798543d8f5ab&has_is=1\)](http://www.dagensjuridik.se/flag/flag/abuse/5631?destination=node%2F30056&token=1dc51045e74f41aad263798543d8f5ab&has_is=1)

Ω

Lisa Eriksson tors, 2012-08-30 21:25

Bo Arvidssons livsverk finns sökbar på nätet via <http://oru.diva-portal.org/smash/searchlist.jsf?searchId=1;> (<http://oru.diva-portal.org/smash/searchlist.jsf?searchId=1;>) ett stort antal sakkunigutlåtanden där personnamn avidentifierats. Arvidsson är docent i socialt arbete och psykologi och utlåtandena gäller barnavårdsutredningar som granskats utifrån kritiskt vetenskapligt perspektiv. Många av dessa utlåtanden ger exempel på de otroliga svagheter som behåftar dessa så kallade utredningar. Standarden på utredningarna är anmärkningsvärt låg. Han har också deltagit i de granskande reportage som förekommit i TV samt utarbetat läroböcker i utredningsmetodik. Man finner dock att ämnet inte är något som precis drar socialhögskolornas studenter till sig, det uppges t o m vara frivilligt. Det är de utredningarna som till slut hamnar i de rättsliga förhandlingarna. Dessa undermåliga utredningar går vidare och avgör barn och familjers framtid. Rättssäker?

[besvara \(/comment/reply/30056/5634\)](#)

[Anmäl som opassande \(http://www.dagensjuridik.se/flag/flag/abuse/5634?destination=node%2F30056&token=4396fdb5f69a5adb176a30e3a6e720f&has_is=1\)](http://www.dagensjuridik.se/flag/flag/abuse/5634?destination=node%2F30056&token=4396fdb5f69a5adb176a30e3a6e720f&has_is=1)

Ω

Diana fre, 2012-08-31 10:16

ADHD/ADD är funktionsnedsättningar och inte personlighetsstörningar. Personlighets störning är tex psykopati mm. Håll koll på att mer kunskap o utbildning krävs när man jobbar med så viktiga frågor som påverkar många människors liv. Dessutom behöver utredarna fundera hur deras egna känslor påverkar besluten och utredningen. Det är inte ovanligt att utredningarna vilar på utredarnas omedvetna känslolntryck. Problemet är att tingsrätten ofatst tar den utredningen för saklig o beslutar oftast efter den.

[besvara \(/comment/reply/30056/5649\)](#)

[Anmäl som opassande \(http://www.dagensjuridik.se/flag/flag/abuse/5649?destination=node%2F30056&token=a492250e313eefc6b6e335dd5cafde6f&has_is=1\)](http://www.dagensjuridik.se/flag/flag/abuse/5649?destination=node%2F30056&token=a492250e313eefc6b6e335dd5cafde6f&has_is=1)

Ω

ED fre, 2012-08-31 20:52

Det var verkligen på tiden att någon efterlyser detta. Idag finns det ingen instans som kan gå in och utvärdera själva utredningen, varken socialstyrelsen eller JK/JO kan göra det, därmed kan socialtjänsten vilt fabulera ihop en fantasi-utredningar och faktum är att så sker i de flesta fall som har kommit att bli föremål för socialtjänstens subjektiva utredningar. Källkritik existerar inte, klipp och klistra metoden används flitigt, vilket leder till sakfel och till och med rena lögner förekommer.

[besvara \(/comment/reply/30056/5670\)](#)

[Anmäl som opassande \(http://www.dagensjuridik.se/flag/flag/abuse/5670?destination=node%2F30056&token=ef6d768f55716bc4214b80c0ae9cddc1&has_is=1\)](http://www.dagensjuridik.se/flag/flag/abuse/5670?destination=node%2F30056&token=ef6d768f55716bc4214b80c0ae9cddc1&has_is=1)

Ω

Johanna lör, 2012-09-01 06:21

Öka säkerheten för barnen o familjen genom att införa licens för socialsekreterare och nyttja riktig (som Bo Edvardssons pekar på) klassisk utredningsmetodik.

[besvara \(/comment/reply/30056/5681\)](#)

[Anmäl som opassande \(http://www.dagensjuridik.se/flag/flag/abuse/5681?destination=node%2F30056&token=0dcdedffa9a02b3306c3279a679ebbd&has_is=1\)](http://www.dagensjuridik.se/flag/flag/abuse/5681?destination=node%2F30056&token=0dcdedffa9a02b3306c3279a679ebbd&has_is=1)

Skriv ny kommentar

Ditt namn: *

E-post: *

Innehållet i detta fält är privat och kommer inte att visas publikt.

Länk:

Kommentar: *

Jag godkänner [villkor för kommentarer \(/2012/08/jag-efterlyser-en-kontrollinstans-som-far-kritisera-undermaliga-barnavardsutredningar#comments-terms-of-use-1\)](#)

Uppdatera mig när nya kommentarer tillkommer

Förhandsgranska